

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **Ing. J. M.**, bývajúcej v K., zastúpenej A., so sídlom v B., proti odporcovi **Ing. J. M.**, bývajúcemu v H., o **vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov**, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 6C 115/2007, o vylúčení sudkyne Krajského súdu v Prešove z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 15Co 10/2011, takto

r o z h o d o l :

Sudkyňa Krajského súdu v Prešove JUDr. A. I. **n i e j e v y l ú č e n á** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 15Co 10/2011 (vec Okresného súdu Humenné sp. zn. 6C 115/2007).

O d ô v o d n e n i e

V konaní o odvolaní odporcu proti rozsudku Okresného súdu Humenné zo 4. novembra 2010 č. k. 6C 115/2007-353 uplatnil právny zástupca navrhovateľky telefaxovým podaním z 25. októbra 2011 (písomne doplneným v zákonom stanovenej lehote) námietku zaujatosti voči predsedníčke senátu 15Co Krajského súdu v Prešove JUDr. A. I.. V námietke uviedol, že novinár I. B. mu 24. októbra 2011 doručil e-mail, ktorého prílohou bola aj e-mailová komunikácia medzi odporcom, bratom odporcu, M. M. a A. I.. Z obsahu tejto e-mailovej komunikácie má vyplývať, že jej predmetom je súdne konanie, ktoré má prejednávať a rozhodovať predsedníčka senátu JUDr. A. I.. Právny zástupca navrhovateľky sa k pravosti a hodnovernosti tejto e-mailovej komunikácie vyjadriť nevedel, avšak zdôraznil, že jej pravosť nemožno vylúčiť, a preto realizuje svoje právo namietať zaujatosť JUDr. A. I.. Zároveň žiadal, aby sa namietaná sudkyňa vyjadrila k uvedenej e-mailovej komunikácii, ako

aj k tomu, či pozná osobu označenú ako M. M.. K námietke priložil i potvrdenie o jeho e-mailovej komunikácii uskutočnenej 24. októbra 2011 s novinárom I. B..

Predsedníčka senátu JUDr. A. I. podaním z 2. novembra 2011 (č. 1. 401) vyzvala právneho zástupcu navrhovateľky, aby predložil súdu kompletnú dokumentáciu tvoriacu prílohy spomínaného e-mailu obdržaného od I. B., ktoré mali preukazovať existenciu jej e-mailovej komunikácie tvrdenej v námietke zaujatosti. Právny zástupca navrhovateľky súdu oznámil, že tejto výzve nemôže vyhovieť z technických dôvodov. Na jeho žiadosť však požadované prílohy (č. 1. 405-418 spisu) zaslal Krajskému súdu v Prešove novinár I. B.. V sprievodnom liste uviedol, že sa jedná o „prefotené materiály e-mailovej komunikácie, ktorá mala podľa neidentifikovaného zdroja, ktorý uvedenú dokumentáciu do STV doručil, prebiehať medzi JUDr. A. I. a priateľom účastníka konania.“ Svoj zdroj bližšie nešpecifikoval.

JUDr. A. I. vo svojom vyjadrení k námietke zaujatosti uviedla, že odporcu vôbec nepozná a prvý krát ho videla až na pojednávaní uskutočnenom 24. októbra 2011. Nepozná taktiež ani jeho brata a nikdy so žiadnym z nich žiadnym spôsobom nekomunikovala. Pána M. M. označila za svojho dlhoročného priateľa, s ktorým komunikuje predovšetkým osobne, ale aj telefonicky. Nespomenula si však, že by niekedy komunikovali prostredníctvom e-mailu a takúto komunikáciu vo svojom počítači ani neeviduje. Zdôraznila, že zo zaslaných podkladov nevyplýva, čo všetko bolo predmetom tvrdenej komunikácie, keďže listinné dôkazy sú neštandardným spôsobom pospájané. Ich autenticitu nepotvrdila. Vyjadrila presvedčenie, že cieľom tejto námietky je dosiahnuť potvrdenie rozsudku akýmkoľvek spôsobom, teda aj nátlakom a zastrášaním jej osoby. Na záver uviedla, že nemá vzťah k účastníkom konania, ani pomer k veci a necíti sa zaujatá.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po tom, čo mu bola vec predložená na rozhodnutie podľa § 16 ods. 1 O.s.p., vrátil spis Krajskému súdu v Prešove z dôvodu nedostatočných skutkových podkladov pre rozhodnutie o vznesenej námietke zaujatosti. Krajskému súdu uložil urobiť dopyt na pána M. M. a požiadať ho o vyjadrenie, či medzi ním a namietanou sudkyňou prebiehala predmetná e-mailová komunikácia, ako aj k okolnostiam, ktoré sú mu v predmetnej veci známe a týkajú sa uplatnenej námietky. Zároveň si vyžiadal od krajského súdu oznámenie, akým spôsobom bolo vybavené podanie I. B., ktoré malo byť podľa jeho

vlastného vyjadrenia v sprievodnom liste (č. l. 404) adresované vedeniu súdu v súvislosti s touto vecou.

V zmysle uvedeného pokynu Krajský súd v Prešove predvolal M. M. na výsluch, ktorý sa uskutočnil 10. januára 2012. Pán M. M. sa vyjadril, že JUDr. I. osobne pozná, má s ňou dlhoročný priateľský vzťah a že sa stretávajú na rôznych spoločenských a reprezentačných podujatiach. Uviedol, že s pani I. nemá žiadnu e-mailovú komunikáciu, nemá totiž žiadnu jej pracovnú ani osobnú e-mailovú adresu. Kauza medzi Ing. J. M. a Ing. J. M. mu nie je známa, týchto ľudí nikdy nestretol a nepozná ich. V jednej z jeho firiem (G.) však majú evidovaného klienta pána P. M., ktorý u nich objednáva dodávky pracovného oblečenia. Nevie však, či je s pánom J. M. v príbuzenskom vzťahu. Krajský súd taktiež pripojil k spisovému materiálu výpis z e-mailovej komunikácie medzi I. B. a ich hovorcom JUDr. M. D., PhD., ako aj e-mailovú reakciu uvedeného novinára na vyjadrenie JUDr. I. k námietke zaujatosti.

Po opätovnom predložení veci Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Prešove (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť vznesenej námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť (§ 14 až § 16 O.s.p.) sa v občianskom súdnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na

vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (viď napríklad *Piersack c. Belgicko*).

Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Nestrannosť z hľadiska správania sudcu je vlastne nedostatok subjektívnej nezaujatosti, o ktorom svedčí správanie sudcu (*Boekmans c. Belgicko*). Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatura ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti.

Rozhodujúce nie je len (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná (*Justice must not only be done, it must also be seen to be done*)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (*Delcourt c. Belgicko*). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (*Pullar c. Spojené kráľovstvo*).

Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť

nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (viď tiež Fey c. Rakúsko). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z vyššie uvedenej judikatury ESLP a ústavného súdu možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio", teda nezávisle a nestranne.

Pri posudzovaní dôvodnosti vznesenej námietky zaujatosti vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď: 1/ k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ak sudca verejne -

napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť alebo aj vtedy ak sudca získal poznatky o veci iným spôsobom než z dokazovania v konaní, napr. ako svedok vnímal skutočnosti, ktoré sú predmetom dokazovania), 2/ k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)], 3/ k zástupcom účastníkov konania (vid' vyššie 2/).

Najvyšší súd Slovenskej republiky s prihliadnutím k obsahu spisu dospel k záveru, že v dané veci o prípad vylúčenia sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. nejde. Z obsahu spisu nevyplývajú žiadne objektívne skutočnosti, ktoré by zakladali dôvod pochybovať o jeho nazaujatosti.

Skutočnosť namietaná navrhovateľkou (resp. jej zástupcom), že predsedníčka senátu JUDr. I. mala prostredníctvom e-mailu komunikovať so svojim priateľom M. M. o danej právnej veci preukázaná nebola. Autenticitu tvrdenej e-mailovej komunikácie nielenže nepotvrdila namietaná sudkyňa a adresát tohto rozhovoru M. M., (títo rezolútne popreli akúkoľvek komunikáciu tohto druhu), ale dokonca aj novinár I. B., ktorý celý materiál poskytol právnemu zástupcovi navrhovateľky, nezaručil jeho autenticitu. Sám uviedol, že ide o sprostredkovanú informáciu od nemenovaného zdroja.

Za daného stavu, keď neexistuje relevantný dôkaz potvrdzujúci pravosť inkriminovanej e - mailovej komunikácie medzi JUDr. I. a M. M., nič nenasvedčuje tomu, že by JUDr. I. mala k veci či k účastníkom konania nejaký vzťah, ktorý by potvrdzoval jej zaujatosť vo veci a vylučoval by ju z jej prejednávania a rozhodovania.

Za reálnu existenciu takého vzťahu nemožno považovať len samotné tvrdenie účastníka konania, že takýto vzťah existuje. Existenciu či neexistenciu niektorého v zákone uvedených dôvodov pre vylúčenie sudcu je treba objektívne zistiť, nepostačuje len subjektívne presvedčenie účastníka konania.

V posudzovanom prípade Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by zakladala pochybnosť o nezaujatosti JUDr. I. a preto ju nevyhlásil z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. januára 2012

JUDr. Jana B a j á n k o v á, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť :
Hrčková Marta